

Conzilla, en begreppsbrowser

(Håkan Selg och Ambjörn Naeve, 2001-10-01)

Om Conzilla

Sammanhang – innehåll

En *begreppsbrowser* är ett överblicksskapande verktyg för kunskapshandling som underlättar organisation och presentation av elektroniskt förmedlad information. Genom att tydliggöra skillnaden mellan dels sammanhanget mellan olika begrepp, *context*, dels innehållet i dessa begrepp, *content*, går det att studera innehållet utan att förlora överblick över sammanhanget. Conzilla är en begreppsbrowser som utvecklats av KMR¹-gruppen vid Centrum för användarorienterad IT-design (CID) på KTH under ledning av Ambjörn Naeve.

Pågående användningsprojekt

Inom sitt område utgör Conzilla en revolutionerande lösning och det finns skäl att anta att verktyget står inför en snabb exploatering. För närvarande utnyttjas verktyget vid Utbildningsradion dels som utvecklingsstöd för en omorganisation av dess mediaarkiv, dels för strategisk affärsmodellering. Conzilla har även valts som verktyg av Europeiska Kommissionens standardiseringsgrupp för teknisk harmonisering av näthandeln inom EU. Under början av 2001 har verktyget även testats på Energimyndighetens stödhandbok med mycket lovande resultat.

UML

Conzilla bygger på det standardiserade modelleringspråket UML för att symbolisera relationer mellan begrepp. UML-diagram är bildspråk där man kan rita upp begreppen och deras relationer i olika typer av diagram, s.k. *begreppskartor*. Avsikten är att synliggöra hur man tänker inom ett visst begreppsområdet. UML representerar en samling av praktiskt utformade modelleringstekniker som har visat sig framgångsrika vid beskrivning av stora och komplexa system.

Webbanpassat arbetssätt

I Conzilla knyts begreppskartorna samman till en s.k. "kunskapsmångfald", i vilken man sedan kan navigera (surfa) och byta sammanhang (= begreppskarta) för varje begrepp på ett naturligt sätt genom att välja ur en meny av samtliga sammanhang där begreppet förekommer.

¹ Knowledge Management Research

Varje begrepp (och begreppsrelation) kan sedan försees med innehåll i form av olika dokument som visas upp i en vanlig webb-browser som kontrolleras av Conzilla. Innehållet kan t.ex. bestå av olika dokument (html-sidor, pdf-filer, powerpoint-presentationer, etc.) eller annat material som fördjupar beskrivningen av verksamheten. På detta sätt kan man t.ex. ersätta pappersbaserade pärmar och handböcker med dynamiska dokument som hålls tillgängliga på nätet.

Knytningen av innehållet till begreppen sker för närvarande på ett manuellt sätt, men inom kort kommer automatiserade metoder för sökning, begreppsanknytning och presentation av innehållet att introduceras. Dessa kommer att bygga på en ny typ av sökverktyg (Edutella) som för närvarande utvecklas av KMR-gruppen på CID i samverkan med ledande internationella forskningsgrupper inom detta område. Edutella är anpassad till tekniken för nästa generations Internet (den s.k. "semantiska webben") och kommer att möjliggöra helt nya typer av avancerad informationssökning.

Förslag på tillämpningar

Handböcker

Följande exempel är hämtat från Statens Energimyndighets stödhandbok. Först modellerades myndighetens organisation med tydlig koppling till dess processer. Resultatet blev ett antal kartor som tillsammans ger en sammanhängande bild över myndigheten och dess verksamhet.

Kartorna skapar överblick och ger en helhetsbild. Till dessa kan olika styr- och arbetsdokument sedan kopplas, dvs innehållet knyts till sammanhanget. Sådana dokument kan vara:

- författningar, förordningar, arbetsordningar och policy-pm
- blanketter, formulär, mallar och checklistor
- informationsmaterial riktad mot sökande eller allmänheten

Genom att kartorna är länkade till varandra går det enkelt att navigera mellan olika begrepp, processer och detaljnivåer. Tillsammans bildar dessa en pedagogisk struktur som är särskilt användbar vid exempelvis presentationer av verksamheten för utomstående eller vid introduktion och utbildning av nyanställda.

Conzilla-stödd Webbdesign

Kongruens mellan extern och intern information

Webben kan ses som en slags karta över det som ett företag eller myndighet önskar exponera mot omvärlden. Därför är det också viktigt att det råder kongruens mellan kartorna som tagits fram för att skapa en bild av sammanhang och innehåll för internt bruk och utformningen av webben.

Enkel hantering av olika språk

Ett annat krav på den externa informationen är att den skall vara tillgänglig på främmande språk, åtminstone till delar. Conzilla är särskilt anpassat för detta.

Anpassning till funktionshinder

Bland målen för EU-initiativet "eEurope – Ett informationssamhälle för alla" ingår att informationssamhället skall omfatta alla samhällsgrupper inklusive personer med funktionshinder. Utifrån de operativa mål och milstolpar som ställts upp kommer det under de närmaste åren att ställas krav på att alla offentliga webbplatser och deras innehåll skall vara tillgängliga för funktionshindrade personer. Pågående forskningsprojekt vid CID syftar till att göra anpassning av kommande versioner av Conzilla till olika s.k. kognitiva profiler (t.ex. nedsatt syn eller olika nivåer på textförståelse).

24-timmarsmyndigheten

I det sammanhanget skall också nämnas att kommande Conzilla-versioner skall innehålla automatstöd för ärendehantering ("e-administration"). Exempel härpå är dels problemorienterad informationsspridning (automatgenererat "emergency-mail") samt dynamisk presentation via webben av var ett visst ärende befinner sig i hanteringsprocessen ("24-timmarsmyndigheten")

Strategisk affärsmodellering

Conzilla är ett förstklassigt verktyg vid strategisk affärsmodellering, dvs att utifrån verksamhetens mål, problem, resurser och regelverk diskutera frågeställningarna:

- Hur ser processerna ut idag?
- Hur vill vi att processerna skall se ut i morgon?
- Hur skall vi bygga en organisation som stöder detta?

De kartor över en organisation och processer som tas fram utgör utgångspunkten för en framåtblickande diskussion. Syftet med modelleringen blir här att utgöra ett redskap för *den lärande organisationen*, att "den ser vad den gör" och att "den vet vad den vet" (synliggöra vetandet). Detta sker i flera steg.

Användarfall (use cases)

Här beskrivs systemets gränsproblem, dvs interaktionen mellan exempelvis Energimyndigheten och dess omvärld samt de särskilda problem eller frågeställningar som därvid uppstår. Exempel på användarfall kan vara

- En forskare, högskola eller företag som ansöker om stöd för tillämpad forskning
- Gemensamma projekt med andra stödbeviljande organ
- Budgetförhandlingar med regeringskansliet
- Årlig revision av RRV

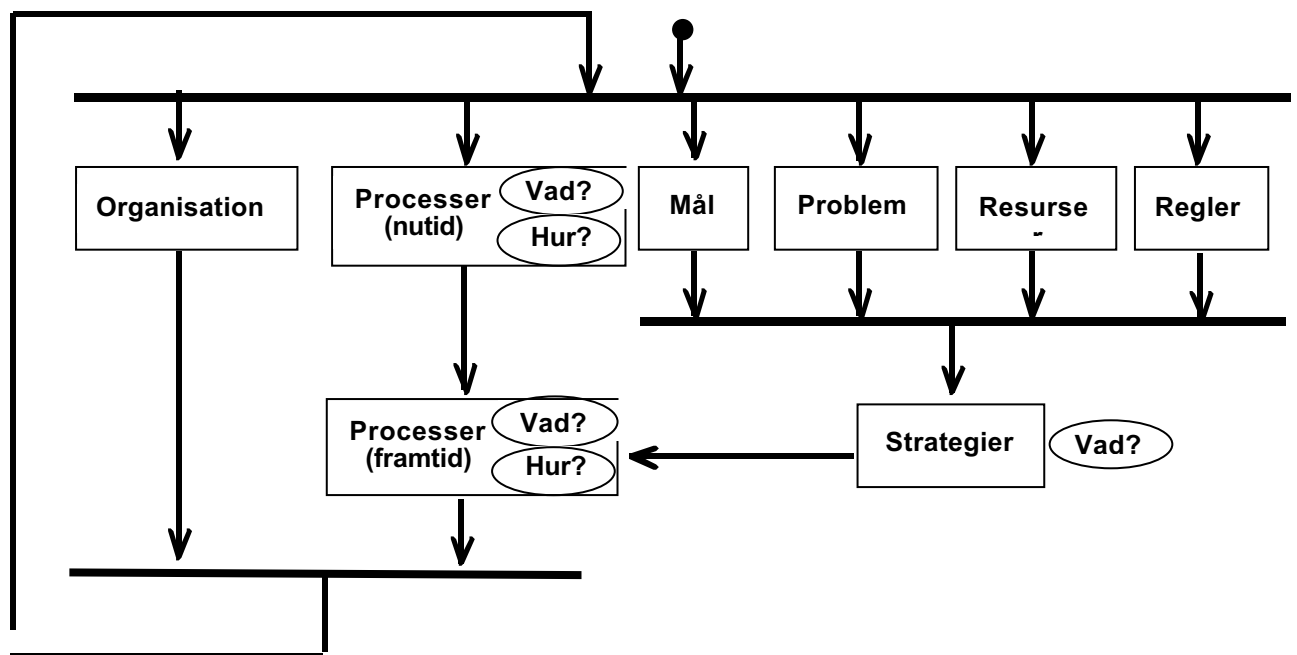
Beskrivningen av användarfallen utgör modelleringens analysfas som identifierar verksamhetens mål och svarar på frågan "Vad skall göras?".

Processer

Att modellera verksamhetens processer (= aktivitetsstrukturer) utgör designfasen, den som svarar på frågan "Hur görs det?". Fördjupningen och detaljeringen av processerna sker med fördel med hjälp av ett aktivitetsdiagram.

Organisation

Parallellt med användarfallen och aktivitetsstrukturen modelleras organisationsstrukturen (Vem gör det?).

Strategisk affärsmodellering i diagramform